UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

7 Non alium ducas uxore superstite prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

C. III. ¶ *Iudicium de alio expetere non debet, qui de ſe judicari contemnit.*

Idem *in epiſtola ad Paſcentium comitem Arrianum, epiſt. 174.*

INiquum *a* eſt, ut quiſque de alio judicare velit, & judicari de ſe nolit.

C. IV. ¶ *Viri gravius ſunt puniendi de adulterio, quàm mulieres.*

Idem *de adulterinis conjugiis, lib. 2. c. 8.*

INdignantur *b* mariti, ſi audiant adulteros viros pendere ſimiles adulteris fœminis pœnas: cùm tantò gravius eos puniri oportuerit, quantò magis ad eos pertinet & virtute vincere, & exemplo regere fœminas.

C. V. ¶ *Sicut vir caput eſt mulieris, ſic adulterando gravius delinquit, quàm mulier.*

Idem *de decem chordis, cap. 3.*

NOn *c* mœchaberis, id eſt, non ibis ad aliquam aliam præter uxorem tuam. Tu autem exigis hoc ab uxore, & non vis reddere hoc uxori? & cùm debeas in virtute præcedere uxorem (quoniam caſtitas virt⁹ eſt,) tu ſub uno impetu libidinis cadis? & vis uxorem tuam victricem eſſe, tu victus jaces *d*? & cùm tu caput ſis uxoris tuæ, præcedet te ad Deum, cujus caput es? vis domum tuam capite deorſum pendere? Caput *e* enim mulieris eſt vir. Vbi autem melius vivit mulier, quàm vir, capite deorſum pendet domus. Si caput eſt vir, melius debet vivere vir, & præcedere in omnibus bonis factis uxorem ſuam, ut illa imitetur virum, & ſequatur caput ſuum.

His auctoritatibus monſtratur, quòd adulter adulteram dimittere non valet.

QVÆSTIO VII.

1 ps NVnc autem quæritur, ſi ille, qui dimiſerit uxorem ſuam cauſa fornicationis, illa vivente aliam ducere poſſit. Quòd autem hoc fieri non poſſit, teſtatur Auguſtinus *in libro de bono conjugali, cap. 7. dicens.*

C. I. ¶ *Vinculum conjugii fornicatione non poteſt diſſolvi.*

INterveniente *f* divortio non aboletur illa confœderatio nuptialis: ita ut ſibi conjuges ſint etiam ſeparati, cum illis autem adulterium committant, quibus etiam fuerint poſt ſuum repudium copulati.

C. II. ¶ *Nulla ratione diſſolvitur conjugium, quod ſemel initum probatur.*

Idem *de adulterinis conjugiis, lib. 2. cap. 4. & 5.*

LIcitè dimittitur *g* conjunx ob cauſam fornicationis, ſed manet vinculum prioris. Propter quod fit reus adulterii, qui dimiſſam duxerit etiam ob cauſam fornicationis. Sicut enim manente in ſe ſacramento regenerationis excommunicationis 1 quis reus criminis, nec illo ſacramento caret, etiamſi nunquam reconcilietur Deo: ita manente in ſe vinculo fœderis conjugalis, uxor dimittitur ob cauſam fornicationis, nec carebit illo vinculo etiamſi nunquam reconcilietur viro. Carebit autem, ſi mortuus fuerit vir ejus. Reus verò excommunicatus ideò nunquam carebit regenerationis ſacramento, etiam non reconciliatus, quia nunquam moritur Deus.

1 ¶ Excommunicationis quis] *Totus hic locus eſt reſtitutus ex originali, & multa alia cùm ex eodem, tùm ex vetuſtis exemplaribus emendata.*

---

a *Ivo p. 6. c. 392.* b *Sent. 4 diſt. 35. Ivo p. 8. c. 242. Pann. l. 7. c. 36.* c *Ivo p. 8. c. 263. Exod. 20. Deut. 5.* d *al. jacens.* e *Eph. 5.* f *Ivo p. 8. c. 9. & 235. Pann. l. 7. c. 6.* g *Ivo part. 8. cap. 239. Pann. lib. 7. cap. 5.*

C. III. ¶ *Sive vir ab uxore, ſive uxor a viro cauſa fornicationis diſceſſerit, alteram habere prohibetur.*

Idem *ſuper epiſtolam Pauli ad Corinthios.*

APoſtolus *d* dicit 1: [His, qui ſunt in conjugio, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem à viro non diſcedere: quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut reconciliari viro ſuo.] Poteſt enim fieri, ut diſcedat ea cauſa, qua Dominus permiſit. Aut, ſi fœminæ licet virum dimittere etiam præter cauſam fornicationis, & non licet viro, quid reſpondebimus de hoc, quod dixi poſterius? [Et vir uxorem ne dimittat.] quare non addit: [excepta cauſa fornicationis.] quod Dominus permittit, niſi quia ſimilem formam vult intelligi, ut ſi dimiſerit (quod cauſa fornicationis permittitur,) maneat ſine uxore, aut reconcilietur uxori? *& poſt pauca.* ¶ Dominus autem permiſit cauſa fornicationis uxorem dimitti. Sed quia permiſit, non juſſit.

Eſt apud Bedam 1. Corinth. 7. ex lib. 1. B. Auguſtini de ſermone Domini in monte, cap. 26.

1 ¶ Apoſtolus dicit] *Apud B. Auguſtinum in 1. libro de ſermone Domini in monte, cap. 26. legitur:* ſed conſulamus Apoſtolum, ne quid temerè dicamus. [his, qui ſunt in conjugio, inquit, præcipio, &c.] *Apud Bedam verò 1. Corinth.* His, qui ſunt in conjugio, præcipit per Apoſtolum Dominus, uxorem, &c. *Multa verò & in hoc, & in ſequentibus capitibus,* Fieri. & Dominus. *emendata ſunt ex iiſdem B. Auguſt. & Beda in locis indicatis.*

C. IV.

Idem *de ſermone Domini in monte, lib. 1. cap. 25.*

FIeri *b* poteſt, ut vir dimittat uxorem cauſa fornicationis, quam Dominus exceptam eſſe voluit. Iam verò ſi nec illi nubere conceditur, vivo viro, à quo receſſit, neque huic alteram ducere viva uxore, quam dimiſit, multò minùs fas eſt illicita cum quibuslibet ſtupra committere.

C. V. ¶ *Ab uxore dimiſſus, vel dimiſſa à viro ad pœnitentiam redigantur, niſi aut continenter vivere, aut ſibi reconciliari voluerint.*

Item ex concilio Milevitano, *c. 17.*

PLacuit, ut ſecundùm *c* Evangelium, & *d* Apoſtolicam diſciplinam neque dimiſſus ab uxore, neque dimiſſa à marito, alteri conjungantur, ſed ita maneant, aut ſibimet reconcilientur. Quod ſi contempſerint, ad pœnitentiam redigantur.

C. VI. ¶ *Mœchatur qui à viro dimiſſam ducere præſumit.*

Item Auguſtinus *libr. 1. de ſermone Domini in monte, cap. 25.*

DOminus *e* ad illud confirmandum, ut non facilè dimittatur uxor, ſolam cauſam fornicationis excepit, cæteras verò univerſas moleſtias, ſi quæ forte extiterint, jubet pro fide conjugali, pro caſtitate fortiter ſuſtineri. Et mœchum dixit etiam virum, qui eam duxerit, quæ ſoluta eſt à viro.

C. VII. ¶ *Adultera probatur, quæ vivente viro alteri nubit.*

Item Hieronymus *ad Amandum 1 Presbyterum.*

OMnes *f* cauſationes Apoſtolus amputans, apertiſſimè definivit, vivente viro eſſe adulteram mulierem, ſi alteri nupſerit. Nolo mihi proferas raptoris vi

---

a *1. Corint. 7. Sentent. 4. diſtinct. 35. Polyc. l. 6. tit. 4. Ivo part. 8. cap. 208. Pann. l. 7. cap. 2.* b *Beda 1. Corint. 7. Ivo part. 8. cap.* c *Matth.* *Concilium Africanum, cap. 69. & Græcum, cap. 105.* d *1. Corinth. 7. Polycarp. libr. 6. tit. 4. Anſelmus libr.* e *Beda 1. Corinth.* *Burch. lib. 9. cap. 64. Ivo p. 8. cap. 200.* f *Polyc. l. 6.* *diſt. 35. Ivo p. 8. cap. 237. Pannor. l. 7. c. 4.* *p. 8. c. 239.*

lentiam

ſentiam, matris præſtationem *a*, patris auctoritatem, propinquorum catervam, ſervorum inſidias, atque contemptum *b*, damna rei familiaris. Quamdiu vivit vir, licet adulter ſit, licet ſodomita, licet flagitiis omnibus coopertus, & ab uxore propter hæc ſcelera derelictus, maritus ejus reputatur, cui alterum virum accipere non licet. Nec Apoſtolus hæc propria auctoritate decernit, ſed Chriſto in ſe loquente Chriſti verba ſecutus eſt, qui ait in Evangelio. *c* [Qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta cauſa fornicationis, facit eam mœchari: & qui dimiſſam acceperit, adulter eſt.] Unde & Apoſtoli gravem conjugii ſarcinam intelligentes: [Si ita eſt, inquiunt, non expedit homini, uxorem accipere,] Ad quos Dominus: [qui poteſt, inquit, capere, capiat.] ſtatimq; ſub exemplo trium eunuchorum virginitatis infert beatitudinem, quæ nulla carnis lege tenetur.

1 ¶ Amandum] *Sic in pleriſque vetuſtis. Nam in vulgatis erat Damaſum. Sunt autem aliqua in capite emendata ex ipſo originali, ubi gloſſa non obſtitit.*

¶ *Poſt hæc verba apud B. Hieronymum ſequitur c. non ſatis 34. quæſt. 1. & 2.*

C. VIII. ¶ *Mulieri fideli, quæ virum adulterum dimittit, alii nubere non licet.*

Item ex concilio Eliberitano, *cap. 9.*

Fidelis *d* fœmina, quæ adulterum maritum relinquit fidelem, & alterum duxit *e*, prohibeatur, ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem, niſi is, quem reliquit, de ſæculo exierit, niſi neceſſitas infirmitatis dare compulerit.

C. IX. ¶ *Ad pœnitentiam eſt cogendus, qui multis nuptiis copulatur.*

Item ex concilio Martini Papæ, *id eſt, ex cap. Martini Bracarenſis, c. 80.*

Si *f* quis fuerit multis nuptiis copulatus, pœnitentiam agat. Converſatio autem & fides pœnitentis tempus comprehendat 1.

1 ¶ Comprehendat] *In originali, & apud Ivonem eſt,* compendiat tempus. *Apud Burchardum corruptè,* compendit. *Item concilio Neocæſarienſi, cap. 3. ſupra, 31. quæſt. 1. de his. unde hoc ſumptum eſt, legitur,* abbreviat. *Sed ob gloſſam non eſt mutatum.*

C. X. ¶ *Qui ob fornicationem uxorem dimittit, & aliam ducit, mœchari probatur.*

Item Auguſtinus *de adulterinis conjugiis, lib. 1. capit. 9.*

Quemadmodum *g* non rectè dici poteſt, ſi ergo neſcit homo, non peccat (ſunt enim etiam peccata ignorantium, quamvis minora, quàm ſcientium) ita non rectè dici poteſt, ergo ſi cauſa fornicationis dimiſerit vir uxorem, & aliam duxerit, non mœchatur. Eſt enim mœchatio etiam eorum, qui alias ducunt relictis propter fornicationem prioribus, ſed utique minor, quàm eorum, qui non propter fornicationem dimittunt, & alteras ducunt.

1 part. *Sunt enim in fornicatione gradus, ut ſicut gravius peccat adulter, quàm fornicator, ſic gravius delinquat, qui nec ſua dimiſſa aliam ducit, eo, qui ſuam dimittens, aliam cognoſcit: gravius quoque uxorem habens ad conjugem proximi ſui accedit, quàm qui non habens uxorem, torum alterius violat, vel uxoratus ad ſolutam accedens. Sed hos omnes inceſtuoſi tranſcendunt: quos vincunt contra naturam delinquentes.*

C. XI.

Unde Auguſtinus *de adulterinis conjugiis.*

Adulterii *h* malum vincit fornicationem; vincitur autem ab inceſtu. Pejus eſt enim cum matre, quàm cum aliena uxore concumbere. Sed omnium horum eſt peſſimum, quod contra naturam fit, ut ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo voluerit uti. Uſus enim naturalis, ſi ultra modum prolabitur, in uxore quidem veniale eſt, in meretrice damnabile. Sed iſte, qui eſt contra naturam, execrabiliter fit in meretrice, ſed execrabilius in uxore. Tantum valet ordinatio creatoris, & ordo creaturæ, ut in rebus ad utendum conceſſis, etiam cùm modus exceditur, longè ſit tolerabilius, quàm in eis, quæ conceſſa non ſunt, vel unus, vel rarus exceſſus.

¶ *In multis vetuſtis caput hoc conjunctum eſt ſuperiori: atque in eo referuntur verba B. Auguſtini hinc inde collecta, potiſſimum ex libro de bono conjugali, cap. 8. 9. & 11. quem etiam librum citat Ivo, & Magiſter.*

C. XII. ¶ *Minus eſt ſecundùm naturam coire, quàm contra naturam delinquere.*

Item Ambroſius *in libro de Patriarchis, lib. 1. de Abraham, c. 6.*

Offerebat *a* ſanctus Loth filiarum pudorem. Nam etſi illa quoque flagitioſa impuritas erat, tamen minus erat ſecundùm naturam coire, quàm adverſus naturam delinquere. Præferebat domus ſuæ verecundiæ, hoſpitalem gratiam, etiam apud barbaras gentes inviolabilem.

C. XIII. ¶ *Graviora ſunt flagitia, quæ contra naturam probantur.*

Item Auguſtinus *confeſſionum, lib. 3. c. 8.*

Flagitia *b*, quæ ſunt contra naturam, ubique & ſemper deteſtanda, atq; punienda ſunt: qualia Sodomitarum fuerunt. Quæ ſi omnes gentes facerent, eodem criminis reatu divina lege tenerentur: quæ non ſic fecit homines, ut ſe illo uteretur modo. Violatur quippe ipſa ſocietas, quæ cum Deo nobis eſſe debet, cùm eadem natura, cujus ipſe auctor eſt, libidinis perverſitate polluitur.

C. XIV. ¶ *Turpior & flagitioſior eſt uſus contra naturam, quàm fornicationis vel adulterii.*

Item *contra Iovinianum, lib. 1.*

Uſus *c* naturalis & licitus eſt in conjugio, ſicut illicitus in adulterio. Contra naturam verò ſemper illicitus, & proculdubio flagitioſior atq; turpior: quem ſanctus Apoſtolus *d* & in fœminis, & in maſculis arguebat, damnabiliores volens intelligi, quàm ſi in uſu naturali vel adulterando, vel fornicando peccarent.

¶ *Caput hoc neque in libro de bono conjugali, (quem contra Iovinianum ſe ſcripſiſſe B. Auguſtinus lib. 2. retractat. cap. 22. profitetur,) neque in libris contra Iulianum, quorum quintum citat Ivo, eſt inventum. De his tamen flagitiis agitur lib. 2. de nuptiis & concupiſcentia, c. 19. & 20.*

C. XV. ¶ *Omnis immunda pollutio, fornicatio eſt, licet varia ſint peccata fornicationis.*

Item Iſidorus *lib. 2. de ſummo bono, c. 39.*

3 ps Non ſolùm de commiſſa fornicatione peccatum regnat in homine, ſed, ſi adhuc delectetur, atque animum teneat, proculdubio regnat. Fornicatio carnis, adulterium: fornicatio animæ, idolorum eſt ſervitus. Eſt autem & ſpiritalis fornicatio, de qua *e* Dominus ait: *f* [Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.] omnis immunda pollutio, fornicatio dicitur, quamvis quiſq; diverſa turpitudinis voluptate proſtituatur. Ex delectatione enim fornicandi varia gignuntur flagitia, quibus & regnum Dei clauditur, & homo à Deo ſeparatur. ¶ Inter cætera ſeptem vitia vitium *g* fornicationis

a al. Perſuaſionem.] orig. b *aliter, & parentum contumeliam.* c Matth. 19. d Burch. lib. 9. cap. 63. *Ivo part. 8. cap. 199.* e duxerit.] orig. f Burch. lib. 9. cap. 20. *Ivo part. 8. cap. 158.* & 262. g Ivo part. 8. cap. 215. h *Sentent. 4. diſtinct. 38. Ivo* part. 8. cap. 200.

a *Ivo p. 9. c. 155. Gen. 19.* b *Ivo p. 9. c. 105.* c *Ivo p. 9. c. 106.* d *Rom. 1.* e *Secundùm quod.* f *Matt. 5.* g *aliter. fornicatio maximi eſt ſceleris.*

maximum ſcelus eſt: quia per carnis immunditiam templum Dei violat, & tollens membrum Chriſti facit membrum meretricis. Sunt 1 autem quædam, quæ ſicut animalia abſque ulla diſcretione, indeſinenter libidini ſerviunt: quas ego nec mutis pecoribus comparaverim. Pecora enim cùm conceperint, ultrà non indulgent maribus copiam ſui.

1 ¶ Sunt autem] *Hæc non ſunt inventa apud Iſidorum: ſed apud Origenem, hom. 5. ad c. 19. Gen. & ſimilia apud B. Hieronymum in c. 5. epiſtolæ ad Epheſios.*

C. XVI. ¶ *Adulterium ſecundum in pœnis obtinet locum.*

Item ex epiſtola 1. Clementis *ad Iacobum.*

QVid *a* in omnibus peccatis adulterio gravius? Secundum namque in pœnis obtinet locum: quoniam quidem primum illi habent, qui aberrant à Deo, etiamſi ſobriè vixerint.

¶ *Locum hunc ex epiſtola Clementis citat Nicolaus I. in epiſtola omnibus Archiepiſcopis & Epiſcopis in regno Lotharii, quæ incipit,* Optaremus: *& extat Romæ in bibliotheca monaſterii Dominicanorum.*

His auctoritatibus evidentiſſimè monſtratur, quòd quicunq; cauſa fornicationis uxorem ſuam dimiſerit, aliam illa vivente ducere non poterit: & ſi duxerit, reus adulterii erit. ¶ His ita reſpondetur. Hæ auctoritates de eis loquuntur, quorum continentiam carnalis infirmitas non impedit, vel de his, qui præſtantes cauſam diſſidii, aliorum conjunctione ſe reddiderint indignos.

C. XVII.

Unde Ambroſius *ſuper 1. epiſt. Pauli ad Corinthios, ad cap. 7.*

VXor *b* à viro non diſcedat, niſi cauſa fornicationis: quòd ſi diſceſſerit, aut maneat innupta, aut reconcilietur viro ſuo: & vir ſimiliter non dimittat uxorem.] Ideò non ſubdit de viro, quod de uxore præmiſit, quia viro licet ducere aliam.

¶ *In eo Ambroſii loco pluribus verbis hæc res exponitur: ſed contrariam ſententiam aſſerit B. Ambroſius libr. 1. de Abraham, cap. 4. & 7. quod refertur ſup. ead. qu. 4. nemo. & in comment. ad cap. 16. Lucæ, toto ca. 1. Libri octavi, cujus pars refertur infrà 33. quæſt. 2. an, quod.*

C. XVIII. ¶ *Licet ducere aliam viro, cui ſua ob infirmitatem corporis debitum reddere non valet.*

Item Gregorius III. *Bonifacio Epiſcopo, epiſt. 4.*

QVod *c* propoſuiſti, ſi mulier infirmitate correpta non valuerit debitum viro reddere, quid ejus faciat jugalis: bonum eſſet, ſi ſic permaneret, ut abſtinentiæ vacaret: ſed quia hoc magnorum eſt, ille, qui ſe non poterit continere, nubat magis: non tamen ſubſidii opem ſubtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, non deteſtabilis culpa excludit.

¶ *Epiſtola, ex qua capitulum hoc acceptum eſt, impreſſa extat tomo 3. conciliorum, & manuſcripta in bibliotheca monaſterii Dominicanorum: & quæ citantur infrà 33. q. 1. c. quòd autem. & c. ſequenti, videntur eſſe hujus Gregorii III.*

5 pars. *Sed* d *illud Ambroſii à falſatoribus dicitur inſertum. Illud Gregorii ſacris canonibus, imò Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ penitus invenitur adverſum. Quidam verò ſententiam Ambroſii ſervare cupientes, non de qualibet fornicatione illud arbitrantur intelligi, ut ob quamlibet fornicationem vir licitè dimittat uxorem, & vivente dimiſſa aliam ducat, ſed de inceſtuoſa tantùm fornicatione intelligi: cùm uxor videlicet alicujus, patri & filio, fratri & avunculo viri ſui, vel alicui ſimilium ſe conſtuprandam publicè tradiderit. Hac autem, quia viro ſuo ſe illicitam reddidit in perpetuum, dum per copulam conſanguinitatis per primum vel tertium gradum tranſivit affinitas* a, *licitè dimittitur, & vivente ſuperducitur alia. Hic ſi quis contendat non magis viro quàm mulieri licitum eſſe, ſi vir alicujus eodem modo fornicetur, ſiquidem virum ab Ambroſio appellatum non ſexu, ſed animi virtute: mulierem quoque nominatam ſentiat non ſexu corporis, ſed mollitie mentis. Sed quia nulla auctoritate permittitur, ut uxore vivente alia ſuperducatur, intelligitur illud Ambroſii in ſuprà dicto genere fornicationis: non tamen, quòd vivente dimiſſa, aliam ducere poſſit: ſed poſt mortem fornicarii vel fornicariæ (quorum uterque, ut ſuprà dictum eſt, à corruptione luxuriæ mulier appellatur,) ille, qui à fornicatione mundus eſt, vir, vel mulier aliis copulari poſſunt: adulteri autem, ſi ſupervixerint, nullo modo aliis copulari poterunt.*

C. XIX. ¶ *Licitum conjugium non negetur illi, cujus uxor cum ſuo fratre dormierit.*

Sic & illud intelligitur, quod in capitulo cujuſdam concilii *legitur.*

QVædam *b* cum fratre viri ſui dormivit: decretum eſt, ut adulterii nunquam conjugio copulentur: illi verò, cujus uxor ſtuprata eſt, licita conjugia non negentur.

¶ *Simile legitur lib. 5. Capitularium, cap. 19.*

C. XX. ¶ *Disjungantur, & nunquam conjugio copulentur, qui quodlibet infrà ſubjectorum admiſerint.*

Sic & illud Moguntinenſis concilii intelligitur.

SI *c* quis viduam uxorem duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu cum duabus ſororibus, aut ſi qua cum duobus fratribus, ſeu cum patre & filio, ſi quis relictam fratris, ſi quis neptem, aut novercam, aut nurum, aut conſobrinam, aut filiam avunculi, aut patrui relictam, aut privignam polluerit, eos disjungi, & ulterius nunquam in conjugio copulari præcipimus.

¶ *Senſus hujus capitis eſt in d* concilio primo Moguntino, *c. 56. & 2. ſub Rabano, c. 29. & lib. 5. Capitularium, ubi etiam pleraq; eadem verba habentur.*

C. XXI. ¶ *Sororem uxoris polluens, neutram habere valet.*

Item.

QVi dormierit *e* cum duabus ſororibus, & una illis antea uxor fuerit, neutram ex ipſis habeat: nec ipſi adulteri in conjugio copulentur.

C. XXII. ¶ *Cauſa adulterii uxorem relinquens continentiam ſervet.*

Item illud Gregorii.

HI verò *f*, qui uxores ſuas in adulterio deprehenderint, non licebit nec eum, nec eam, aliam uxorem ducere, vel alium virum, quamdiu ambo vivunt. Si autem adultera mortua fuerit, vir ejus, ſi vult, nubat, tantum in Domino: adultera verò nunquam, etiamſi mortuus erit vir ejus: omnibus tamen diebus vitæ ſuæ ... pœnitentiæ lamenta perſolvat.

C. XXIII. ¶ *Neutram habeas, qui ſororem uxoris polluit.*

Item ex decreto Zachariæ Papæ.

COncubuiſti *g* cum ſorore uxoris tuæ? ſi fecisti, neutram habeas: & ſi illa quæ uxor tua fuerit, conſcia ſceleris non fuit, ſi ſe continere non vult, nubat in Domino cui velit. Tu autem & adultera ſine ſpe conjugii permaneatis: & quamdiu vixeritis, juxta præceptum ſacerdotis pœnitentiam agite.

a *Sentent. diſtinct. 28. Ivo part. 8. c. 99. Pann. l. 7. c. 21.* b *Sentent. 4. diſtin. 35. 1. Corinth. 7. Gloſſa ordin. ad eum locum.* c *Ivo part. 8. cap. 78. Pannorm. lib. 6. c. 112.* d *Sentent. 4. diſt. 35. Gloſſa ordin. 1. Corint. 7.*

a *al. Affinitatis.* b *5. Capitul. cap. ...* c ... *cap. 9. Ivo part. 9. cap. 71. & 77. Pann. lib. 6. cap. ...* d ... *Vormacienſi, cap. 63.* e *Sent. 4. diſt. 34. Burch. l. 17. c. ...* *cap. 69.* f *Sent. 4. diſt. 34. Polyc. l. 6. tit. 4.* g *Sent. ...* *l. 19. c. 5. fol. 273.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

C. XXIV. ¶ *Cum noverca, vel filiaſtra, vel ſorore ſua uxoris dormiens, ad conjugium pervenire non poterit: viris tamen earum legitima non negantur conjugia.*

Item ex concilio Triburienſi.

SI quis *a* cum noverca ſua dormierit, neuter ad conjugium poteſt pervenire: ſed vir ejus poteſt, ſi vult, aliam accipere, ſi ſe continere non poteſt. Similiter ſi quis cum filiaſtra ſua, vel cum ſorore uxoris ſuæ dormierit, obſervandum eſt.

Quamvis illud, quod in fine Moguntinenſis concilii ponitur, à quibusdam non de legitimè conjunctis, ſed de fornicariis dictum intelligatur: videlicet ut fornicarii diſcedant ab invicem, & ſine ſpe conjugii permaneant. Illud verò Gregorii ad Bonifacium, Anglicis 1 pro tempore permiſſum eſt: quibus B. Gregorius in quarta & quinta generatione conjugia contrahi permiſit: aliàs autem [illegible] *eſſe, cùm Auguſtinus dicat libro de ſermone Domini in monte, [Si b uxorem quis habeat ſterilem, &c.]*

1 ¶ Anglicis] *Verè hic auctor gloſſæ animadvertit, Gratianum, quod Gregorius tertius ſcripſit ad Bonifacium legatum Germaniæ pro cauſis Germanorum, retuliſſe ad ea, quæ multò antè B. Gregorius primus ſcripſerat ad Auguſtinum Epiſcopum, diſpenſando cum Anglis ad fidem nuper converſis ſuper gradibus conſanguinitatis & affinitatis: & habetur infrà 35. quæſt. 2. & 3. cap. quadam* [illegible] *ad fidem.*

C. XXV. ¶ *Ob infirmitatem, vel damna corporis, conjugia ſolvi non licet.*

Item Nicolaus *ad Carolum Moguntinenſem Epiſcopum.*

HI, qui *c* matrimonium ſani contraxerint, & uni ex duobus amentia, aut furor, aut aliqua infirmitas acceſſerit, ob hanc infirmitatem conjugia talium ſolvi non poſſunt. Similiter ſentiendum de his, qui ab adverſariis excæcantur, aut membris truncantur, aut à barbaris eſfecti fuerint.

C. XXVI. ¶ *Furioſus & furioſa matrimonium contrahere non poſſunt.*

Item Fabianus Papa.

NEque *d* furioſus, neque furioſa matrimonium contrahere poſſunt: ſed ſi contractum fuerit, non ſeparentur.

7 pars. *Verùm ex præmiſſis colligitur, non licet huic, dimiſſa uxore aliam ducere. Manet enim inter eos quoddam vinculum conjugale, quod nec ipſa ſeparatione diſſolvitur.*

C. XXVII. ¶ *Sterilem uxorem dimittere, & cauſa fœcunditatis aliam ducere alicui non licet.*

Unde Auguſtinus *ait in libro de bono conjugali, cap. 7.*

TAntum *e* valet illud ſociale vinculum conjugum, ut cùm cauſa procreandi colligetur, nec ipſa cauſa procreandi ſolvatur. Poſſet enim homo dimittere ſterilem uxorem, & aliam ducere, de qua filios habeat, & tamen non licet. *Item c. 15.* ¶ Manet vinculum nuptiarum, etſi proles, cujus cauſa initum eſt, manifeſta ſterilitate non ſubſequatur: ita, ut jam ſcientibus conjugibus non ſe filios habituros, ſeparare ſe tamen vel ipſa cauſa filiorum, atque aliis copulare non liceat. Quòd ſi fecerint, cum eis, quibus ſe copulaverint, adulterium committunt; ipſi autem conjuges manent. Planè uxoris voluntate adhibere aliam, unde communes filii naſcantur unius commiſtione ac ſemine, alterius autem jure, ac poteſtate, apud antiquos Patres fas erat. Utrum & nunc fas ſit, temerè *a* non dixerim.

C. XXVIII. ¶ *De eodem.*

Idem *lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia, c. 10.*

VSque *b* adeò manent inter viventes ſemel inita jura nuptiarum, ut potius ſint inter ſe conjuges, qui ab alterutro ſeparati ſunt, quàm cum his, quibus aliis adhæſerunt. *& paulò 1 poſt.* ¶ Manet inter viventes quoddam vinculum conjugale, quod nec ſeparatio, nec cum altero copulatio poſſit auferre: manet autem ad noxam criminis, non ad vinculum fœderis: ſicut apoſtata anima velut de conjugio Chriſti recedens, etiam fide perdita ſacramentum fidei non amittit, quod lavacro regenerationis accepit. Redderetur enim proculdubio redeunti, ſi amiſiſſet abſcedens. Habet autem hoc, qui receſſit, ad cumulum ſupplicii, non ad meritum præmii.

1 ¶ Et paulò pòſt] *Apud B. Auguſtinum hic interjicitur c. deniq. ſupr. 31. q. 1. Addita verò nonnulla ſunt, & emendata in hoc capite ex ipſo originali, quemadmodum & in præcedenti.*

QVÆSTIO VIII.

Q*Vum itaq; probatum ſit, quòd hic uxorem ſuam dimittere, & aliam ducere non poteſt, quæritur, ſi liceat ei hac conditione peccare, ut infidelem ad fidem adducat. Quod non poſſe fieri* Auguſtinus *affirmat in lib. de adulterinis conjugiis, cap. 24. ita dicens.*

C. I. ¶ *Non debet aliquis à continentiæ voto recedere, etiamſi infidelis Chriſtianam ſe fieri polliceatur.*

NOn *c* ſolùm mœchandum non eſt, (quod facit non quidam, ſed omnis, qui dimittit uxorem ſuam, & ducit alteram, etſi propterea duxerit, ut faciat Chriſtianam:) ſed etiam quiſquis non alligatus uxori continentiam Deo voverit, nullo modo debet iſta compenſatione peccare, ut ideò credat uxorem ſibi eſſe ducendam, quia promiſit, quæ nuptias ejus appetit, futuram ſe eſſe Chriſtianam. Quod enim cuiquam, antequam voviſſet licebat, cùm id ſe nunquam facturum voverit, non licebit: ſi tamen id voverit, quod vovendum fuit, ſicuti eſt perpetua virginitas, vel poſt 1 experta connubia ſolutis à vinculo conjugali, vidualis caſtitas, ſeu ex conſenſu voventibus *d*, & carnalia debita ſibi invicem relaxantibus fidelibus, caſtiſque conjugibus (quod alterum ſine altera, vel alteram ſine altero vovere fas non eſt) jugis continentia. Hæc ergo, & ſi qua alia ſunt, quæ rectiſſimè voventur, cùm homines voverint, nulla conditione rumpenda ſunt, quæ ſine ulla conditione voverunt.

1 ¶ Vel poſt] *Hic locus in vulgatis B. Auguſtini codicibus, & etiam apud Ivonem uſq; ad verſ.* Hæc ergo. *paulò aliter habet.*

CAVSA XXXIII.

Q*Vidam vir maleficiis impeditus, uxori ſuæ debitum reddere non poterat. Alius interim clanculò eam corrupit: à viro ſuo ſeparata, corruptori ſuo publicè nubit: crimen, quod admiſerat, corde tantùm Deo confitetur: redditur huic facultas cognoſcendi eam: repetit uxorem ſuam: qua recepta, ut expeditius orationi vacaret, & ad carnes agni purius* e *accederet, continentiam ſe ſervaturum promiſit: uxor verò conſenſum non adhibuit.*

1 *Hic primùm quæritur, an propter impoſſibilitatem coëundi, à viro ſuo aliqua ſit ſeparanda.*

2 *Secundò, an poſt ſeparationem ei nubere valeat, cum quo prius fornicata eſt.*

---

a Ex uno apud Vermerias Bur. l. 17. c. 11. b *ſupr. ead. q. 5.* [illegible] c Lib. 2. ſent. Pauli, tit. 19. in interpretatione l. 4. in Cod. Theod. Sent. 4. diſtin. 34. d *Paulus ibid. Sent. ibid. Pol. ibid.* [illegible] e *Ivo p. 8. c. 234. Pann. l. 6. c. 28. & 105.*

a *al. non temerè dixerim.* b *Senten. 4. diſtin. 31. Ivo pa. 8. cap. 12. Pannorm. lib. 6. c. 74.* c *Ivo p. 8. c. 73.* d *al. viventibus.* e *al. purus.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN